

Reactie Detailhandel Nederland op consultatie van Europese Commissie over aanstaande herziening van Europese tabaksrichtlijn (2001/37/EC).

Detailhandel Nederland vertegenwoordigt de Nationale Winkelraad van MKB-Nederland en de Raad Nederlandse Detailhandel (RND). Als zodanig kan namens alle Nederlandse winkelbedrijven worden gesproken. Detailhandel Nederland is ingeschreven in het lobbyregister van de Europese Commissie onder nummer: 22232504133-92.

Vooraf

De Europees Commissaris voor volksgezondheid, de Maltees John Dalli, broedt op een rookvrije Europese Unie. Dit kwam naar voren uit een interview dat hij in oktober gaf aan de Duitse krant Die Welt. Volgens Dalli leidt roken tot hogere ziektecijfers. Dit kost naar zijn inschatting jaarlijks miljarden euro's aan productiviteitsverlies en gezondheidszorgkosten. Dalli taxeert dat jaarlijks 650.000 Europese burgers als gevolg van roken vroegtijdig overlijden. De Commissaris geeft in het bewuste artikel aan dat hij roken minder aantrekkelijk wil maken in de EU-lidstaten en sigaretten minder gevaarlijk. In dat laatste verband denkt hij aan een significante reductie van giftige en verslavende stoffen in sigaretten, zoals nicotine.

Detailhandel Nederland vindt het op zijn zachtst gezegd ongelukkig dat de verantwoordelijke eurocommissaris al voordat de consultatie is afgelopen zijn routeplan ontvouwt. Het ware beter als belanghebbenden van de Europese Commissie de ruimte krijgen geheel vrijelijk hun mening te geven.

Detailhandel Nederland is meer geporteerd van de benadering van Edith Schippers, sinds oktober de nieuwe Nederlandse minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Schippers is naar eigen zeggen ontevreden over het anti-rookbeleid. Maar in plaats van allerlei nieuwe regels, zet ze in op betere handhaving van de huidige regels. Deze benadering zou op Europees niveau navolging verdienen.

Tabaksproducten zijn, zeker indien deze langdurig en intensief worden gebruikt, schadelijk voor de gezondheid. Dat neemt niet weg dat het om legale genotsmiddelen gaat. Tegen die achtergrond past geen beleid dat roken de facto geheel aan banden legt. Dergelijk beleid zou niet alleen zeer onwenselijk zijn, het zou ook praktisch kansloos zijn. Onmiddellijk zou de illegale handel enorm toenemen. Dit is noch in het belang van de volksgezondheid, noch in het belang van de schatkist die veel belastingen zou mislopen, noch in het belang van de detailhandel die substantieel aan omzet zou verliezen, noch in het belang van de consument die zou worden veroordeeld tot het illegale circuit om aan zijn rookwaren te komen.

De antwoorden op de door de Europese Commissie gestelde consultatievragen

1. Reikwijdte van de richtlijn

De Europese Commissie vraagt zich af of zogeheten elektronische nicotine leveringssystemen (elektronische sigaretten) onder een herziene richtlijn zouden moeten vallen. Hetzelfde geldt voor kruidensigaretten (zoals Indonesische kreteks sigaretten).

Detailhandel Nederland is voor geen veranderingen (optie 1). Nederlandse winkeliers geven er de voorkeur aan de Europese wetgeving te beperken tot de gangbare tabaksproducten (sigaretten, shag en sigaren). Voor elektronische sigaretten geldt dat deze voor de volksgezondheid als effect hebben dat er geen sprake is van meeroken. Dergelijke sigaretten zijn daarmee minder schadelijk voor de volksgezondheid. Daarom moeten elektronische sigaretten ook niet zonder meer in de categorie van gangbare tabaksproducten worden gerangschikt. Kruidensigaretten behoren daar gezien hun specifieke samenstelling ook niet toe. Zo zit in deze sigaretten in zijn algemeenheid geen nicotine (zie bijvoorbeeld Factsheet: Kruidensigaretten, VWA/Keuringsdienst van Waren, regio Zuid, L. van Hamersveld, W. Klerx en P. in 't Veld, Januari 2005)

2. Rookloze tabaksproducten

De Europese Commissie vraagt zich onder meer af of het verbod van op de markt brengen van 'snus' moet voortbestaan. Dit middel mag enkel in Zweden legaal worden verkocht.

Detailhandel Nederland is van mening dat de ban op 'snus' zou mogen komen te vervallen (optie 2). Snus heeft voor de volksgezondheid als effect dat er geen sprake is van meeroken. Dit product is daarmee minder schadelijk voor de volksgezondheid.

3. Consumenteninformatie

De Europese Commissie beraadt zich op de vraag of de huidige grafische waarschuwingen (plaatjes) op rookwaren toereikend zijn. Sommige lidstaten verplichten tot dergelijke waarschuwingen, andere niet.

Detailhandel Nederland is voor geen veranderingen (optie 1). In Nederland kan nagenoeg iedereen lezen en is algemeen bekend dat roken de gezondheid schaadt. De bestaande informatie op rookwaren is afdoende. Zij is leesbaar en helder. Zo geldt voor sigarettenverpakkingen dat er een waarschuwing op moet staan ter grootte van minimaal 40% van de voorkant en 30% van de achterkant. De Europese Commissie speelt verder met de gedachte generieke verpakkingen voor te stellen. Detailhandel Nederland vindt dat geen goed idee. Door het verbod op reclame voor tabaksproducten is de verpakking de enige manier waarop de roker tabaksproducten van elkaar kan onderscheiden. Indien verpakkingen generiek worden gemaakt, dan versterkt dit de prikkel om de prijs van rookwaren als belangrijkste marketingwapen te hanteren richting de consument. Dit betekent vermoedelijk nog scherpere prijzen van rookwaren en het is de vraag of dat vanuit het oogpunt van volksgezondheid wenselijk is. Generieke verpakkingen zullen bovendien een belangrijke stimulans zijn voor illegale handel in rookwaren. Dat wil zeggen illegale handel met niet generieke, wel onderscheidende verpakkingen (zowel namaak als smokkel).

4. Rapportage en registratie van ingrediënten.

Dit is in beginsel een thema voor fabrikanten van rookwaren en niet voor winkeliers.

5. Regulering van ingrediënten

In de praktijk hanteren lidstaten verschillende lijsten van ingrediënten die al dan niet aan sigaretten die op hun grondgebied worden verkocht mogen worden toegevoegd. De Europese Commissie vraagt zich af of er bijvoorbeeld geen Europese gemeenschappelijke lijst zou moeten komen, of in ieder geval een aantal gemeenschappelijke basiscriteria. Ook overweegt de Commissie om ingrediënten te verbieden op basis van hun vermeende aantrekkelijkheid.

Detailhandel Nederland is voor geen veranderingen (optie 1).

Ingrediënten zouden moeten worden gereguleerd op basis van hun schadelijkheid en hun verslavende werking, niet op basis van een subjectief begrip als aantrekkelijkheid. Op dit moment ontbreken daarvoor wetenschappelijke criteria. Indien er sprake is van extra verslavend of toxisch, dan is er een reële basis om te reguleren en eventueel tot verbieden over te gaan. Bij subjectieve zaken als een lagere of hogere aantrekkelijkheid als gevolg van een toegevoegd niet extra verslavend of toxisch ingrediënt, ontbreekt de wetenschappelijke basis om in te grijpen. Terughoudendheid om te reguleren is dan op zijn plaats.

Het reguleren van ingrediënten blijkt overigens in de praktijk een ongewis avontuur. In tegenstelling tot landen als Nederland waar veel blended rookwaren worden genuttigd (met toevoegingen van ingrediënten) zijn er ook gebieden in de wereld waar juist veel virgina tabaksproducten worden gerookt (zonder toevoegingen). Cijfers van de OECD tonen aan dat er tussen deze gebieden geen significante verschillen zijn in termen van aantal rokers, startleeftijd van roken en aan roken gerelateerde ziektecijfers. Hieruit mag worden geconcludeerd dat een verbod op toevoegen van ingrediënten op basis van aantrekkelijkheid uit het oogpunt van volksgezondheid geen nut heeft.

Detailhandel Nederland vindt dit verschil ook van belang met oog op precedentwerking. Bij ingrijpen op basis van aantrekkelijkheid dreigt een glijdende schaal. Wordt onder het mom van de strijd tegen obesitas dan de komende jaren ook boter smakeloos gemaakt of chocoladerepen, doordat bepaalde ingrediënten die deze levensmiddelen aantrekkelijker doen smaken er niet langer in mogen?

6. Toegang tot tabaksproducten

De Europese Commissie overweegt aanpassingen op het vlak van de toegankelijkheid van rookwaren op grond van ontwikkelingen op het terrein van internet, verkoopautomaten en verboden op het in de winkel zichtbaar aanbieden van tabaksproducten. In de praktijk zijn er tussen lidstaten op diverse van voornoemde terreinen verschillen in wat is toegestaan.

Detailhandel Nederland is voor geen verandering (optie 1). Daarbij wordt met name verzet aangetekend tegen optie 3, waarbij sprake is van verboden op grensoverschrijdende verkoop via het internet, van verboden op verkoopautomaten en van verboden op reclame (in Nederland alleen nog toegestaan in tabaksspecialzaken) en op het uitstellen van pakjes in winkels.

In Nederland wordt op jaarbasis zo'n 4,2 mrd euro aan tabaksproducten omgezet. Daarvan nemen supermarkten zo'n 2 mrd euro voor hun rekening, pomphouders 1 mrd euro en tabakspeciaalzaken zo'n 0,6 mrd euro. De rest gaat om in een grijs circuit.

Voor tabaksspeciaalzaken zou een verbod op reclame catastrofaal zijn, omdat ze gemiddeld voor zo'n kwart van hun omzet afhankelijk zijn van inkomsten uit rookwarenreclames in de winkel.

Voor supermarkten is een uitstalverbod bijzonder moeilijk uitvoerbaar. Moeten rookwaren soms onder de toonbank worden verborgen? Of achter gesloten deuren? Afgezien van gevolgen voor de transactietijd en de veiligheid, zijn met aanpassingen aan de winkelinrichting hoge kosten gemoeid. Detailhandel Nederland wil hier bovendien nogmaals benadrukken dat rookwaren legale producten zijn. Dit maakt dat het geen pas geeft ze in de winkel onzichtbaar te maken. Er is – zo blijkt in landen die een uitstalverbod kennen - ook geen enkel bewijs dat dit tot minder consumptie zou leiden.

Een ander bezwaar is dat als gevolg de markt als het ware op slot zou gaan. Hoe immers kan nog worden gecommuniceerd over rookwaren met de consument als deze de producten niet meer kan zien in de winkel en reclame niet meer zou mogen? Als gevolg zouden introducties van nieuwe merken en soorten onmogelijk worden. Er valt immers geen marketing meer voor te doen. Dit zou ook tot het vanuit het oogpunt van volksgezondheid perverse effect kunnen leiden dat nieuwe, minder schadelijke rookwaren niet de markt op komen.

Tenslotte een opmerking over grensoverschrijdende internetverkoop van rookwaren. In de EU worden de verschillende accijnstarieven zelfstandig door de lidstaten bepaald. Als gevolg hiervan ontstaan grote verschillen in eindprijzen voor de consument tussen de verschillende landen. Hierdoor bestaat ook een groot gevaar voor smokkel van sigaretten. Binnen de EU is het toegestaan voor eigen gebruik tabakswaaren mee te nemen naar een ander land.

Detailhandel Nederland is niet tegen de verkoop via internet. Essentieel is wel dat bij de verkoop via internet de correcte accijnsafdracht plaatsvindt. Websites die de accijnswetgeving ontduiken of daartoe pogingen doen dienen door de douane gecontroleerd en vervolgd te worden. De stelregel moet steeds zijn dat de consument in het buitenland de tabaksproducten die hij of zij via het internet grensoverschrijdend heeft gekocht moet invoeren én de voor het land van de consument geldende accijnzen moet betalen.

Voor eventuele vragen en/of opmerkingen kunt U contact opnemen met het Brusselse kantoor van Detailhandel Nederland op telefoonnummer: 0032-2-7365830 of mailen:

hendrikjan.vanoostrum@dedetailhandel.nl